

Avrupa 2020 Hedeflerine Doğru: Erasmus+ Programı

Mesut Kamiloğlu

(AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanı)

Son dönemde yaşanan ve ciddi bir ekonomik daralmaya neden olan küresel mali krizin Avrupa üzerindeki etkileri büyük ölçekli olmuştur.

AB Komisyonu, 2010 yılında AB ülkelerini mali krizden çıkaracak ve 2020'ye kadar olan süreçte AB ekonomisini (daha) bilgi temeline dayalı ve sürdürülebilir bir yapı haline getirmeyi öngören “Avrupa 2020 Stratejisi”ni yayımlamıştır.

Avrupa 2020 Stratejisinin (Avrupa 2020 Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsamlı Büyüme Stratejisi) öncelikleri:

- **Akıllı Büyüme (Smart Growth)** : Bilgi ve yeniliğe dayalı büyüme
- **Sürdürülebilir Büyüme (Sustainable Growth)** : Kaynakların etkin kullanıldığı, daha yeşil ve daha rekabetçi büyüme
- **Kapsayıcı Büyüme (Inclusive Growth)**: Sosyal ve bölgesel uyumun sağlanması amacıyla yüksek istihdam yaratan kapsayıcı büyüme

Strateji ile belirlenen hedefler: Bu strateji planı ile ulaşılması öngörülen ekonomik hedefler aşağıda sıralanan beş madde olarak açıklanmaktadır:

1. Yaklaşık 500 milyon olan AB nüfusunun %75'ini oluşturan 20-65 yaş aralığı için istihdam yaratılması,
2. AB'nin 2008 yılında 12,2 trilyon Euro olan GSMH'sinin % 3'ü nün AR-GE için ayrılması,
3. Kopenhag Çevre Zirvesi'nde görüş birliğine varılan 20/20/20 hedeflerine ulaşılması, (Sera gazları tüketimi % 20 azaltılacak, yenilenebilir enerji kullanımı % 20 arttırılacak, enerji verimliliği % 20 yükseltilecek)
4. **Eğitime önem verilerek okul terkinin asgariye indirilmesi, daha fazla insanın üniversite öğrenimi görmesinin sağlanması,**
5. Halen fakirlik düzeyinde olan ve sosyal haklardan yararlananların sayısının azaltılması.

2010 yılında açıklanan Avrupa 2020 Strateji, AB'nin tüm politika alanları ve 2014-2020 bütçe döneminde uygulanacak programlar için belirleyici bir unsur olmuştur.

Bir başka deyişle, AB'nin 2014-2020 döneminde uygulamaya koyduğu tüm programlar (Uyum Politikası Fonları - European Structural and Investment Funds: European Regional Development Fund, Cohesion Fund, European Social Fund, European Agricultural Fund for Rural Development, Erasmus+, Horizon 2020, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı) Avrupa 2020 öncelikleri esas alınarak uygulanmaktadır.

Yeni yüzyılda ortaya çıkan gelişmelerin ve güçlüklerin ülkelerin daha iyi ve donanımlı eğitim kurumlarına sahip olmasını zorunlu kıldığından hareketle, Avrupa 2020 vizyonu için oluşturulan bütün dokümanlarda ve hedeflerde eğitime (temel eğitimden yüksek öğretime kadar) özel bir önem atfedilmiştir. **Avrupa Birliği'nin içinde bulunduğu ekonomik krizden insan kaynağına yapacağı doğru yatırımla çıkabileceği vurgulanmıştır.** Eğitimle ilgili olarak;

- Okul terk oranlarının %10'un altına (%15'ten %10)

- Üniversite mezunlarının istihdam oranının %69 dan %75 e çıkarılması, araştırmaya ayrılan payın %3 olması,
- 30-34 yaş aralığındakilerin yükseköğretim mezunu (üçüncül düzey eğitim veya denginden mezun olması) oranının %40'lara ulaşması (%31 den %40'a)

hedef göstergeler olarak belirlenmiştir.

Bunun yanı sıra, eğitim metodolojisinin toplumsal eğilimlere uyumunu sağlayarak, **istihdam edilebilirliği öncelik edinerek, eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak öncelikli alt hedeflerden biri olarak belirlenmiştir.** Buradan hareketle **AB Komisyonu iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun beceri ve yetkinliklere sahip insan gücü yetiştirmenin gerekliliğine** özel vurgu yapmaktadır.

Buna göre eğitimde, **“öğrenme kazanımları, bilgi, beceri ve yetkinliklere dayalı bir eğitim”** modeli önerilmektedir. Ayrıca, **üye devletler hayat boyu öğrenmeyi teşvik edeceklerdir.** Strateji ile Birlik içindeki eğitim kalitesinin iyileştirmesi ve eğitime, bilgiye ve yeniliğe dayalı bir ekonomi oluşturulması planlanmıştır

Ayrıca hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için **2020 ye kadar 15 yaş grubundaki en az %50 öğrencinin bir yabancı dil öğrenmesi, mesleki eğitimde çalışma temelli programlar oluşturulması, sadece formel eğitimin değil bunun dışındaki yeterliliklerin de tanınması, teknoloji kullanımının ve açık eğitim kaynaklarına erişimin artırılması** da planlanmaktadır.

Türkiye'nin sahip olduğu genç nüfus yapısı ve içinde bulunduğu demografik değişim, eğitimi insani gelişme ve rekabet gücü artırılmasının sağlamasına katkı yapabilecek temel ortak faktör olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Ülkemizin 10. Kalkınma Planı'nda eğitime yönelik politika çerçevesi ve hedefler **“Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum”** önceliği kapsamında “Eğitim” başlığı altında ele alınmaktadır.

Planda düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesini sağlayan bir eğitim sistemi hedeflenmiş olup, bunun için geliştirilmiş politika alanlarından bazıları şunlardır:

- imkanları kısıtlı hane ve bölgeler öncelikli olarak okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması,
- ilk ve ortaöğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişiminin sağlanması,
- mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin güçlendirilmesi, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının özendirilmesi,
- ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimde uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi,
- yükseköğretim kurumlarının sanayi ile işbirliği içerisinde teknoloji üretimine önem veren, çıktı odaklı bir yapıya dönüştürülmesi politikaları benimsenmiştir.

Bu bakımdan değerlendirildiğinde, Avrupa 2020 Strateji Belgesinin eğitime yönelik hedefleri ile Onuncu Kalkınma Planının eğitim alanındaki öncelikleri örtüşmektedir.

Avrupa 2020 Strateji Belgesinin hedefleri ile uyumlu olarak AB'nin beşeri sermayesinin gelişimi ve nitelikli insan kaynağı oluşumu bakımından son derece önemli bir enstrüman olan Eğitim ve Gençlik Programları, **2014- 2020 döneminde Erasmus+ başlığı altında toplanmış ve 14,7 milyar Euro bütçe ile 2020'ye kadar 4 milyon kişinin faydalanmasını** (yurtdışında eğitim alma, staj yapma, gönüllük faaliyetinde bulunma, eğitim verme vb) hedeflemiştir. Önceki dönemlerde farklı isimlerle bilinen Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programları, 2014 yılının başından itibaren Avrupa'nın zaman içerisinde değişen ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde revize edilerek Erasmus+ Programı adını almıştır.

Strateji kapsamında mesleki eğitim ve hayat boyu öğrenme alanında **“hareket halindeki gençlik” (youth on the move)** girişimi ile öğrenci ve stajyer değişimi yoluyla yükseköğrenim kurumlarının performansının ve uluslararası alandaki çekiciliğinin yanı sıra, Avrupa'daki her düzeydeki eğitim ve mesleki eğitimin eşitlik ve mükemmellik bağlamında kalitesinin artırılması, gençlerin istihdam olanaklarının artırılması amaçlanmaktadır.

Erasmus+ Programı kapsamında **okul eğitimi, yetişkin eğitimi, mesleki eğitim, yükseköğretim, gençlik ve spor alanındaki** kuruluşların yapacakları projeler için hibe desteği sağlanmaktadır.

Ülkemizde Avrupa Birliği Bakanlığı bünyesinde bulunan Türkiye Ulusal Ajansı'nın yürüttüğü Erasmus+ Programı ile kişilere, yaş ve eğitim geçmişlerine bakılmaksızın yeni beceriler kazandırılması, onların kişisel gelişimlerinin güçlendirilmesi ve istihdam olanaklarının arttırılması amaçlanmaktadır.

Türkiye Ulusal Ajansı kuruluşunda **bu yana eğitim ve gençlik projeleri alanında tahsis ettiği hibeler ve yürüttüğü faaliyetler ile ülkemizin beşeri sermayesine önemli katkılar sağlamıştır.**

2004-2013 yılları arasında **100 bine yakın proje başvurusu** alınmış, bu başvurulardan yaklaşık **24 bin projeye 600 milyon Avronun üzerinde hibe** tahsis edilmiştir. Aynı dönemde programlardan **81 ilimizden 400 binden fazla vatandaşımız** yararlanmış, bunlardan yaklaşık **300 binine yurt dışında eğitim, staj, gönüllülük ve işbirliği faaliyetlerinde bulunma imkânı** sağlanmıştır.

2014-2020 yılları arasında uygulanmakta olan **Erasmus+ Programı** kapsamında;

- Türkiye Ulusal Ajansı, 2014 ve 2015 yıllarında **tüm Avrupa ülkelerinde en fazla proje başvurusu alan** ajans olmuştur. Ajans, Avrupa'da kendisine en yakın sayıda başvuru alan ajansın yaklaşık iki katı kadar başvuru almaktadır.
- Türkiye Ulusal Ajansı **2014 yılında 1.300'ün üzerinde projeye yaklaşık 90 milyon Avro** hibe tahsis etmiştir.
- Türkiye Ulusal Ajansı **2015 yılında ise 1.100'e yakın projeye 92 milyon Avronu üzerinde** hibe tahsis etmiştir (Gençlik Programında değerlendirme süreci devam eden son başvuru dönemi rakamları hariç).
- 2014 ve 2015 yıllarında **IPA İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı** (İKGOP) kapsamında imzalanan sözleşmeler ile mesleki eğitim, okul eğitimi ve yetişkin eğitimi sektörlerinde ilave **836 projeye 41 milyon Avro** destek sağlanmıştır. Yaklaşık **21 bin** katılımcının ilave fon kaynağı aracılığıyla programlardan faydalanacağı öngörülmektedir.

Erasmus+ Programı katılımcılara, program üyesi ülkelerle proje ortaklıkları yoluyla yurt dışında **eğitim, öğretim, öğrenim, staj, profesyonel gelişim, yaygın öğrenme temelli gençlik aktiviteleri ve gönüllü çalışmalar** yapma olanakları sunmaktadır. Böylelikle kişisel ve mesleki gelişimlerini desteklemekte ve Avrupa 2020 önceliklerine ulaşılması bakımından **nitelikli insan kaynağının** oluşumuna önemli katkılar sunmaktadır.

Erasmus+ Programının uygulamaları yeni başladığı için henüz yapılmış bir etki analizi çalışması bulunmamaktadır. Ancak, önceki dönemlerde yapılan çalışmalara bakıldığında, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarının katılımcıların özgüvenlerini artırdığını, yabancı dil, girişimcilik, ekip çalışması, zaman yönetimi, sosyalleşme gibi alanlarda beceri kazanmalarına yardımcı olduğunu, hiç tanımadığı yeni bir ortamda çalışabilme kapasitelerini geliştirdiğini ve bunların bir sonucu olarak istihdam edilebilirliklerini artırdığını göstermektedir.

22 Eylül 2014 tarihinde açıklanan Avrupa Komisyonu'nun "Erasmus Öğrenci Değişim Programı Etki Analizi" başlıklı araştırmasında yer alan tespitlere göre; Hayat Boyu Öğrenme Programı- Erasmus Programı kapsamında uluslararası deneyime sahip yeni mezunlar, işgücü piyasasında uluslararası deneyime sahip olmayan gençlere kıyasla daha şanslı.

Yükseköğretimde Erasmus kapsamında yurtdışında eğitim veya mesleki eğitim alanların, uzun vadeli işsizlik sorunu yaşama ihtimali yurtdışı eğitim deneyimi bulunmayanlara kıyasla yarı yarıya daha az. Bunun yanında, mezuniyetten itibaren beş yıl içinde yurtdışı tecrübesine sahip bireylerin işsizlik oranı yüzde 23 daha düşük.

Araştırma, işverenlerin yüzde 92'sinin işe alacakları adaylarda, Erasmus'un geliştirdiği hoşgörü, güven, problem çözme becerileri, merak, bireyin kendi güçlü ve zayıf yönlerinden haberdar olması ve iş seçiminde kararlılık gibi kişilik özelliklerine önem verdiğini ortaya koymuştur.

Erasmus öğrenci değişim programına ilişkin gerçekleştirilen araştırma, yurtdışına eğitim ve mesleki eğitim için giden gençlerin yalnızca belirli alanlarda bilgi edinmekle kalmayıp, işverenlerin değer verdiği birtakım çapraz (transversal) becerilerini güçlendirme imkânı bulunduğunu ortaya çıkarmıştır.